

A ROCHA

Christians in Conservation

Themapakket 2013

Noach
Alliantie

Inhoud

Inleiding.....	3
Preekschets.....	4
Preekbespreking.....	8
Liederen.....	10
Bijbelstudie.....	12
Kids, groepsactiviteiten.....	14
Groene vingers.....	19

What a wonderful world!

Psalm 104:24

Inleiding op het themapakket

Geachte lezer,

Gefeliciteerd! Met dit themapakket van A Rocha – met ondersteuning van de Evangelische Alliantie en de Noach Alliantie - heeft u uitstekend materiaal in handen om een kerkdienst over de schepping of een biddagdienst voor te bereiden.

Naast een preekschets, suggesties voor liederen en gebeden en een aanzet voor een preekbespreking, vindt u een PowerPoint bij de lezing van Psalm 104 en een PowerPoint die de opzet van de preekschets volgt. Ook is een groepsbijbelstudie bijgevoegd, ideeën voor kinderactiviteiten en een overzicht van mogelijkheden om als gemeente meer bewust met de schepping om te gaan.

A Rocha heeft dit themapakket samengesteld naar een idee van A Rocha Engeland, dat al 10 jaar thema's rond de schepping uitwerkt. Voor dit eerste pakket hebben we gekozen voor Psalm 104, die de creativiteit van de schepper

bezingt. Deze psalm sluit goed aan bij de hedendaagse aandacht voor biodiversiteit. De verscheidenheid van het leven op aarde is essentieel voor de ecosystemen die ons van voedsel, brandstof, gezondheid en welvaart voorzien. Biodiversiteit is zo belangrijk dat het jaar 2010 door de Verenigde Naties werd uitgeroepen tot het internationale jaar van de biodiversiteit.

Als christenen mogen we belijden dat deze verscheidenheid een uiting is van Gods creativiteit in de schepping. God is degene die zijn wereld onderhoudt en uiteindelijk zal herscheppen. Omdat wij mensen de mogelijkheid hebben om de aarde te beschermen of te vernietigen, hebben wij verantwoordelijkheid als rentmeesters.

Deze taak mogen we blijmoedig en vertrouwend vervullen omdat we belijden: 'Hoe talrijk zijn uw werken, HEER. Alles hebt u met wijsheid gemaakt, vol van uw schepselen is de aarde.' (Ps. 104:24) What a Wonderful World! ■

What a wonderful world!

Psalm 104:24

Een preekschets over biodiversiteit

Lezingen:

- ◇ Psalm 104: 1-31. Als er een beamer in de kerk is, kunt u de PowerPoint presentatie uit dit themapakket gebruiken, terwijl de psalm voorgelezen wordt. We raden u dan aan van tevoren te oefenen in verband met het leestempo.
- ◇ Mocht er achtergrondmuziek gespeeld worden, dan kunt u denken aan
 - » Die Schöpfung (de schepping) van Joseph Haydn
 - » La cathédrale engloutie (De gezonken kathedraal) van Claude Debussy
 - » 'Lente' uit Le quattro stagioni (De vier jaargetijden) van Antonio Vivaldi
- ◇ Wanneer u een lezing uit het Nieuwe Testament wilt toevoegen, is Mattheus 6:25-34 passend.

Introductie

Biodiversiteit is de verscheidenheid van het leven op aarde. Die is essentieel voor de ecosystemen die ons van voedsel, brandstof, gezondheid en welvaart voorzien. Biodiversiteit is zo belangrijk dat het jaar 2010 door de Verenigde Naties werd uitgeroepen tot het internationale jaar van de biodiversiteit.

Mensen zijn ook onderdeel van deze biodiversiteit en hebben de mogelijkheid om die te beschermen of vernietigen. Tegenwoordig verwoesten onze activiteiten de biodiversiteit met een verontrustende snelheid. De verliezen zijn onomkeerbaar, verarmen ons allemaal en beschadigen de systemen die het leven op aarde ondersteunen.

'Biodiversiteit' is niet een bijbelse term, maar het is wel een bijbels concept. Bij herhaling bezingt de bijbel de verscheidenheid, de schoonheid en de complexiteit van de schepping: van het bevestigende "En God zag dat het goed was" in Genesis 1 tot aan het boek Openbaring waarin vier wezens die de verscheidenheid van de natuur vertegenwoordigen - vogels, mensen, wilde en tamme dieren – de opgestane Jezus op de troon aanbidden. Nergens wordt biodiversiteit explicieter bezongen dan in Psalm 104. Vers 24 vat dat samen door eenvoudig te zeggen "Hoe talrijk zijn uw werken, HEER. Alles hebt u met wijsheid gemaakt, vol van uw schepselen is de aarde." Laten

we eens kijken wat we van deze psalm kunnen leren.

Perspectief ontdekken

De belangrijkste vraag die Psalm 104 opwerpt, is: Voor wie is dit allemaal? Alles – bomen, vogels, bergen, mensen, leeuwen en zeemonsters - is volledig afhankelijk van God en ontleent zijn waarde aan de relatie met God. De overheersende ideologieën van tegenwoordig zijn ofwel dat biodiversiteit een toevallig, betekeningloos proces is, ofwel dat de mensheid het hoogtepunt van de biodiversiteit is en het recht heeft om die te exploiteren en te vormen naar eigen wensen. In het licht van deze psalm zijn die zienswijzen totaal verkeerd. God is de bron, de onderhouder en het uiteindelijke doel van de verscheidenheid van het leven. Psalm 104 stelt ons perspectief bij, moedigt ons aan om God weer centraal te stellen, om van Gods wereld te genieten en God alleen te vereren. De hele schepping – vogels, dieren, mensen – zelfs bomen, rivieren, zon en maan – leeft in vertrouwende afhankelijkheid van God. Dit lijkt op wat Jezus zegt in Matteüs 6: 25-30. Neem onder het luisteren even de tijd om over je eigen leven na te denken in het perspectief van de diversiteit van Gods schepping. Daarom zeg ik jullie: maak je geen zorgen over jezelf en

over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam en over wat je zult aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet meer dan kleding? Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij? Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één el aan zijn levensduur toevoegen? En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet. Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegooit wordt al met zo veel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen?

Gods macht

We leven in een wereld die gefascineerd is door macht. Onze media zijn geobsedeerd door degenen die macht uitoefenen: fysiek als atleten of stijliconen, cultureel in de wereld van muziek en film, economisch in de zakenwereld en bestuurlijk in de politiek. Macht wordt zowel vereerd als onderuitgehaald – de media zijn er dol op de kleivoeten van de machtigen te onthullen. Psalm 104 gunt ons een blik op een ongelooflijk machtige God, maar het is een totaal ander soort macht. Gods grootheid, luister, majesteit en macht beperkt Hij niet tot zichzelf, maar stort Hij uit in het overzien, ontwerpen en vormgeven van een gigantisch, complex en eindeloos gevarieerd universum. Het begin en einde van psalm 104 (vers 1-9 en 31-34) schilderen Gods macht – de zonneshijn is Gods kleding, de hemel is zijn tent. Alle

natuurkrachten van zeeën en rivieren tot uitbarstende vulkanen, zelfs de kwetsbare kracht van het gras dat op de aarde groeit, zijn uitdrukkingen van Gods macht. Maar het is niet de macht van het beheersen – God geeft ongelooflijk veel vrijheid aan zijn schepselen. Het is eerder de macht van wijsheid. Vers 24 luidt: “Hoe talrijk zijn uw werken, HEER. Alles hebt u met wijsheid gemaakt, vol van uw schepselen is de aarde.” In een wereld die gefascineerd is door macht als beheersing, kunnen we misschien leren van de manier waarop God zijn macht tot uitdrukking brengt in biodiversiteit – Zijn creativiteit brengt eindeloze verscheidenheid voort, en Hij verheugt zich in de relaties tussen zijn schepselen.

Gods aanwezigheid

Tegenwoordig worstelen veel mensen met het horen van Gods stem. Waar kunnen we in de drukte en de teleurstellingen van het leven, in het gebabbel van tegenstrijdige stemmen Gods aanwezigheid opmerken? Psalm 104 (en vele andere psalmen) suggereren dat de beste plek om te beginnen niet in de kerk is, zelfs niet op de bladzijden van de Bijbel, maar in de natuur. De christelijke natuurbeschermingsbeweging A Rocha merkt dat het vaak een diepgaande reactie losmaakt, wanneer mensen zien dat christenen actief bezig zijn met natuurbescherming. Er zijn veel mensen die vaag iets van Gods aanwezigheid in de schepping opmerken, maar die nooit naar een kerk zouden gaan. Maar wanneer christenen de schepping met Christus in

verband brengen, begint het kwartje te vallen. Wanneer we een mooie zonsondergang zien, een sneeuwklompje dat door de winterse aarde naar boven komt of een klein vogeltje dat net duizenden kilometers van Afrika naar Europa is getrokken – volgens psalm 104 vangen we dan een glimp op van Gods scheppende, onderhoudende, herscheppende werk in de natuur. Dit geldt niet

alleen voor niet-christenen. Het is tragisch dat de meeste kerken God alleen binnen aanbidden, vleermuizen bestrijden in kerktorens of duiven bij de ramen, terwijl God ons misschien juist iets duidelijk probeert te maken door zijn schepping!

God is niet ver van ons, maar actief in het zenden van de heilige Geest, het vernieuwen van het gelaat van de aarde, zoals vers 30 het uitdrukt, en het zorgen voor al het leven, inclusief de mensheid. De visie in deze psalm is duidelijk relationeel – de schepping leeft in duurzaam evenwicht doordat God scheidt, zorgt, stuurt en zich verheugt.

Als we Gods herscheppende aanwezigheid in de schepping herontdekken, komt dat ons geloof op een geweldige manier ten goede. En als we de natuur stimuleren om tot bloei te komen, kunnen ook anderen Gods aanwezigheid opmerken.

Prioriteiten stellen

Gods overkoepelende prioriteit voor deze wereld vol biodiversiteit is niet dat de mensen alles overnemen en de verscheidenheid van het leven op aarde vernietigen. Psalm 104 maakt duidelijk dat de natuur niet in de eerste plaats voor ons geschapen is, maar voor Gods eigen vreugde: “Moge de luister van de HEER eeuwig duren, laat de HEER zich verheugen in zijn werken” (vers 31). Psalm 104 laat zien dat het Gods belangrijkste prioriteit is dat de hele schepping tot bloei komt. Daarvoor heeft Hij de architectuur van de aarde ontworpen – de fundamenten en grenzen (vers 2-9), en daarna in de noodzakelijke voorwaarden voor leven – water, voedsel en beschutting (vers 19-21) – voorzien.

Dit staat heel ver af van de manier waarop onze cultuur prioriteiten stelt. Wij beschouwen de wereld als ons eigendom, dat onze doelen moet dienen, in een egoïstische betekenis of misschien – als we echt altruïstisch zijn – zodat al het menselijke leven kan bloeien. Psalm 104

wijst ons terecht over deze houding die de mens als ‘de maat aller dingen’ beschouwt. We zijn een heel klein deel van het geheel en Gods bedoelingen in de natuur gaan ons begrip te boven. Als we Gods prioriteiten herontdekken, beseffen we dat ons doel is: God aanbidden door te zorgen voor de hele schepping, niet alleen ons kleine stukje ervan.

Plaats bepalen

En dat brengt ons ten slotte bij onze plaats in Gods wereld. In Psalm 104 wordt de mensheid gezien als onderdeel van de biodiversiteit, niet als los ervan. We horen bij de ‘schepselen’ waarvan de aarde vol is (vers 11-24). Ons welzijn en dat van de andere soorten zijn met elkaar verbonden. Vers 33-34 zegt: “Voor de HEER wil ik zingen zolang ik leef, een lied voor mijn God zolang ik besta. Moge mijn lofzang de HEER behagen, zoals ik mijn vreugde vind in hem.”

Onze rol als mensen is in de eerste plaats God aanbidden, uit ontzag voor Zijn wijsheid, zoals die tot uitdrukking komt in de verbazende verscheidenheid van de schepping. Op de tweede plaats is het onze taak – zoals bijvoorbeeld Psalm 8 en Genesis 1:26-28 duidelijk maken – om ook de schepping in staat te stellen God te aanbidden.

In deze tijd roept God ons om op twee manieren onze plaats te kennen. Eerst om een besef te krijgen van Gods perspectief en prioriteiten wat betreft de plaats van de mensheid in Gods ecologie. Ten tweede om onze plaats te kennen in een letterlijke aardse betekenis, namelijk om de plaats waar we leven te leren kennen. In het bijbelboek

Jeremia zegt God tegen de ballingen die hij vanuit Jeruzalem naar Babel heeft laten voeren: "Bouw huizen en ga daarin wonen, leg tuinen aan en eet van de opbrengst, Bid tot de HEER voor de stad waarheen ik jullie weggevoerd heb en zet je in voor haar bloei, want de bloei van de stad is ook jullie bloei." (Jeremia 29: 5-7)

Laten we dus de tijd nemen om naar de vogels te luisteren en naar de bloemen te kijken, om verrukt te zijn over de biodiversiteit en over God die zichzelf daardoorheen openbaart. En laten we ons inzetten voor de schepping op de plaats waar we door God gesteld zijn. Dat alles in het besef dat ons welzijn en dat van de hele schepping met elkaar verbonden zijn in Gods 'Wonderful World'. ■

What a wonderful world!

Psalm 104:24

Preekbespreking

Vorbereiding:

Vraag van tevoren of de aanwezigen twee foto's van hun favoriete planten- of diersoorten meenemen. Dit kan op papier, of digitaal (dan is het leuk om ze van te voren in een PowerPoint te verwerken).

Introductie

'Biodiversiteit' is niet een bijbelse term, maar het is een echt bijbels concept. Bij herhaling bezingt de bijbel de verscheidenheid, de schoonheid en de complexiteit van de schepping: van het bevestigende "En God zag dat het goed was" in Genesis 1 tot aan het boek Openbaring waar vier wezens die de verscheidenheid van de natuur vertegenwoordigen - vogels, mensen, wilde en tamme dieren – de opgestane Jezus op de troon aanbidden. Nergens wordt biodiversiteit explicieter bezongen dan in Psalm 104.

Perspectief ontdekken

De belangrijkste vraag die Psalm 104 opwerpt, is: Voor wie is dit allemaal? Alles – bomen, vogels, bergen, mensen, leeuwen en zeemonsters - is volledig afhankelijk van God en ontleent zijn waarde aan de relatie met God. De overheersende ideologieën van tegenwoordig zijn ofwel dat biodiversiteit een toevallig, betekeningloos proces is, ofwel dat de mensheid het hoogtepunt van de biodiversiteit is en het recht heeft om die te exploiteren en te vormen naar eigen wensen. Deze psalm geeft aan dat die zienswijzen totaal verkeerd zijn. God is de bron, de onderhouder en het uiteindelijke doel van de verscheidenheid van het leven. Psalm 104 stelt ons perspectief bij, moedigt ons aan om God weer centraal te stellen, om van Gods wereld te genieten en God alleen te vereren.

- Als jij denkt aan de schepping, hoe zie jij jezelf daarin? Sta je erboven, ernaast of ben je er

echt onderdeel van? Wat overheerst als je denkt aan andere soorten: bewondering, respect, medelijden of heb je die gevoelens helemaal niet?

Gods macht

Gods grootheid, luister, majesteit en macht beperkt hij niet tot zichzelf, maar stort hij uit in het overzien, ontwerpen en vormgeven van een gigantisch, complex en eindeloos gevarieerd universum. De schepselen die God gemaakt heeft, zijn een uitdrukking van zijn wijsheid (vers 24).

- Zet een paar favoriete planten- en diersoorten op een rij, en bespreek hoe je Gods wijsheid in hen kunt herkennen.

Gods aanwezigheid

God is niet ver van ons, maar actief in het zenden van de Heilige Geest, het vernieuwen van het gelaat van de aarde, zoals vers 30 het uitdrukt, en het zorgen voor al het leven, inclusief de mensheid. De visie in deze psalm is duidelijk relationeel – de schepping leeft in duurzaam evenwicht doordat God scheidt, zorgt, stuurt en zich verheugt.

- Zie je in Psalm 104 iets van de Drie-enigheid? Kun je in deze psalm herkennen dat God relationeel is?
- God is betrokken bij de schepping en de mensen hebben de taak om erover te heersen en ervoor te zorgen (Gen. 1:26-28). Hoe passen die twee bij elkaar?

Prioriteiten stellen

Gods doel met deze wereld is in de eerste plaats dat Hij er zelf vreugde in schiept: "Moge de luister van de HEER eeuwig duren, laat de HEER zich verheugen in zijn werken" (vers 31). Psalm 104 laat zien dat het Gods belangrijkste prioriteit is dat de hele schepping tot bloei komt. Daarvoor heeft Hij de architectuur van de aarde ontworpen – de fundamenten en grenzen (vers 2-9), en daarna in de noodzakelijke voorwaarden voor leven – water, voedsel en beschutting (vers 19-21) - voorzien.

- Hoe verhouden Gods prioriteiten zich tot die van onze cultuur?
- Hoe kunnen de kinderen van God zo leven dat zij Gods verlangen voor de schepping weerspiegelen en uitvoeren?

Plaats bepalen

De mensheid is onderdeel van de biodiversiteit, staat daar niet los van. We horen bij de 'schepselen' waarvan de aarde vol is (vers 11-24). Ons welzijn en dat van de andere soorten zijn met elkaar verbonden.

Onze rol als mensen is in de eerste plaats om God te aanbidden, uit ontzag voor Zijn wijsheid, die tot

uitdrukking komt in de schepping. Op de tweede plaats is het onze taak om de schepping in staat te stellen God ook te aanbidden. Maar wij zijn de enigen van de schepselen in Psalm 104 die ook bewust schade kunnen toebrengen en het natuurlijk evenwicht kunnen verstoren.

- Hoe kunnen we Gods doel met de schepping ondersteunen of verhinderen door onze omgang met andere soorten?
- Kunnen we elkaar concreet een opdracht meegeven als het gaat om onze omgang met de schepping? ■

What a wonderful world!

Psalm 104:24

Liederen voor themadienst Psalm 104

Liedboek voor de kerken 21
Liedboek voor de kerken 49
Liedboek voor de kerken 479
Liedboek voor de kerken 488

Iona 7

Psalmen van nu: 8

Evangelische liedbundel 164
Evangelische liedbundel 374

Opwekking 70
Opwekking 329
Opwekking 586
Opwekking 675
Opwekking 709

Taize

*Alles wat adem heeft love de Here
De vogels van de bomen
Aan U behoort o Heer der Heren
Zolang er mensen zijn op aarde*

Wonderwereld, vol geheimen, schepping van God

*Wij ploegen en wij zaaien
O Heer, mijn God, wanneer ik in verwondering*

*Heer, onze God, hoe heerlijk is uw naam
U bent Heer van de schepping
Heel de schepping geeft U eer
Al wat leeft, alles zingt
De hemel vertelt van Gods heerlijkheid*

Bless the Lord, my soul

Gebeden voor themadienst Psalm 104

V. Genade en vrede zij met u, in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

V. Onze hulp is in de Naam van de Vader

A. Die hemel en aarde geschapen heeft.

V. Die trouw blijft voor eeuwig

A. En niet loslaat wat Zijn hand begonnen is.

V. God / Vader / Eeuwige, keer U om naar ons toe

A. keer ons toe naar elkaar. Amen.

Uit het Dienstboek, een proeve. Schrift, maaltijd, gebed (1998):

V: Wij danken U voor deze aarde waarop wij mogen wonen.

A: Als uw tuin mogen wij haar bewerken en bewaren: een wereld voor mensen en dieren.

V: Wij danken U voor deze aarde, zo groot en wijd en prachtig om te zien.

A: Wij mogen wonen in de wijde ruimte van uw heerlijkheid.

V: Daarvoor danken wij U, God.

A: Amen.

Kinderen:

Stel je voor dat er geen dieren zouden zijn – Ron Schröder en Marianne Busser

Iets van alle dieren - Ron Schröder en Marianne Busser

Dank U voor de wond'ren die gebeuren – J. Visser (Evangelische liedbundel 426)

Zie de zon zie de maan van Elly en Rikkert, Gereformeerd Kerkboek 148

Heer God, wij danken U voor de geest die ons wekt,
voor het licht van deze dag waarbij wij mogen leven,
voor de geborgenheid in uw scheppende liefde.

Wanneer wij uw hemel zien, het werk van uw handen,
wat is dan de mens, O Heer, dat Gij hem gedenkt?
Laat ons stil worden onder uw bescherming.

Het is goed – de groene aarde vol van uw goedheid,
ondanks de gebrokenheid van het mensenbestaan.
Leer ons steeds opnieuw uw goedheid te prijzen.

Omring met uw liefdevolle zorg, God,
allen die zich aan U hebben
toevertrouwd;
wil ons zo doordringen van uw
liefde
dat wij zorgzaam zijn voor elkaar
en leren om te gaan
met uw kostbare en kwetsbare
schepping.

Uit: In Gebed (KBS Brepols):

Ik heb de hele winter niet geweten

Ik heb de hele winter niet geweten
dat er van U,
diep in dit dode woud,
ergens wat goud
bedolven lag.

Met lege hand en hart
en tot geen offeranden klaar
trad ik in 't bos en vond
Uw eerste krokus in de zon.
Hij stond zo schitterend
op het donkergroene mos,
zo enig licht
tussen het koude naakte hout,
en iets
wat ik de ganse winter was vergeten
ging weer aan 't smeulen
met een teedre gloed.
Zo stond ik lang
gelukkig en verenigd
met die kleine krokus in de zon,
en wist opeens
hoe diep de kleine dingen leven
en zei heel simpel: God, hoe mooi.

Paul Verbruggen (1891-1966) ■

What a wonderful world!

Psalm 104:24

Een groepsbijbelstudie

Openingsactiviteit:

Voor een creatieve groep of een jongerenactiviteit is het leuk om een collage te maken van de rijkdom en de diversiteit van de schepping.

1. Kijk en Luister:

- Geef iedereen een kopie van psalm 104: 1-31.
- Als er een laptop of een beamer is, kunt u de PowerPoint presentatie uit dit themapakket gebruiken, terwijl de psalm voorgelezen wordt. Wel langzaam lezen!
- U kunt sfeer creëren door achtergrondmuziek te draaien, b.v.
 - » Die Schöpfung (de schepping) van Joseph Haydn
 - » La cathédrale engloutie (De gezonken kathedraal) van Claude Debussy
 - » 'Lente' uit Le quattro stagioni (De vier jaargetijden) van Antonio Vivaldi

2. Discussie

(Er staan waarschijnlijk teveel vragen in deze opzet. Kies uit ieder onderdeel een paar vragen in plaats van alleen het eerste deel te bespreken.)

A. Eerste indruk

- » Welk vers vind je het mooiste? Waarom?
- » Welk vers geeft volgens jou een onderdeel van Gods schepping treffend weer?
- » Hoe leer je God kennen uit deze psalm?
- » Wat is de reactie van de psalmschrijver op de wonderen van de natuur (vers 33 en verder)?
- » Hoe kunnen we de stap van verwondering naar aanbidding maken? Sluit onze aanbidding in de kerk aan bij de verwondering over Gods schepping?
- » Hoe kunnen we de schepping meer in de kerk brengen of krijgen we de kerk meer naar buiten, in de schepping?

B. Waar gaat het over?

- » Wat staat centraal in deze psalm? De mens? De natuur? God?
- » Lees Psalm 104 door. Op wie zijn de woorden 'groot', 'glorie' en 'luister' van toepassing?
- » Wie zorgt volgens deze psalm voor de schepping?
- » Voor wie is het allemaal? Wat is volgens vers 14-15 voor de mens gemaakt? Wat is gemaakt voor God zelf, en voor de andere schepselen? Wat vertelt dit ons over de schepping als geheel?
- » Vers 31: "laat de HEER zich verheugen in zijn werken". Hoe kunnen we verhinderen dat God zich in zijn schepping kan verheugen? Hoe kunnen we de schepping helpen en God iets geven om zich over te verheugen?
- » In onze tijd wordt de biodiversiteit steeds meer bedreigd. Welke hoop geeft deze psalm ons? Waarin moet onze hoop liggen?

C. Wat heeft het met ons te maken?

- » Hoe past Gods opdracht om heerschappij over de aarde te voeren (Genesis 1: 26-28) bij het evenwicht in de natuur, dat psalm 104 voor ogen staat?
- » Wat moeten we aan met vers 35? Vertelt dat ons iets over de plaats van de mens? Zijn er andere verzen in de psalm die over disharmonie of conflicten gaan?

- » Onze consumptiemaatschappij hecht niet veel waarde aan de natuur. Hoe kunnen we het evenwicht dat in de psalm beschreven wordt, herstellen?
- » Vers 14 en 15 schetsen een beeld van bloeiend menselijk leven. Kunnen de mensen echt gedijen als de natuur niet floreert? Welke mythes uit onze cultuur staan haaks op het beeld in psalm 104? (denk aan advertenties, de media, de politiek, het onderwijs) (Als mensen hier niet uitkomen kun je een paar voorbeelden geven, b.v. winkelen maakt je gelukkig; je geluk hangt af van een flat-screen televisie/ i-pad; als het goed voelt, is het in orde)
- » Als je uitgaat van het ecologische evenwicht dat de psalm beschrijft, hoe zouden we dan vandaag moeten leven? Hoe moeten we omgaan met overconsumptie en overbevolking, waardoor de andere soorten van de aarde worden weggedrukt?

3. Actie

Het beeld van Psalm 104 is een beeld van Gods 'shalom', van harmonie

in alle relaties binnen de schepping, tussen mensen, dieren, planten, het land en God. Dat verschilt totaal van waar we nu staan. Toch worden we als christenen geroepen om te leven in het spanningsveld tussen deze gebroken wereld en visie voor Gods plannen voor de vernieuwing van de schepping. We leven toe naar de dag waarop 'de schepping zal worden bevrijd uit de slavernij van de vergankelijkheid en zal delen in de vrijheid en de luister die Gods kinderen geschonken wordt.' (Romeinen 8:21)

- ◇ Neem een groot en lang stuk papier (misschien een stuk behangpapier)
- ◇ Som aan de ene kant op 'Hoe de dingen nu zijn' en aan de andere kant 'Hoe de dingen zouden moeten zijn'.
- ◇ Maak een lijst van hoe de aarde er nu voorstaat, en dan met name de relatie tussen mens en natuur. Noem zowel positieve als negatieve dingen.
- ◇ Schrijf aan de andere kant op hoe de dingen zouden moeten zijn op basis van Psalm 104 en andere bijbelgedeeltes over harmonie in de schepping.
- ◇ Trek lijnen tussen de beide lijsten, tussen dingen die bij elkaar passen. (Bijvoorbeeld een lijn tussen 'ontbossing' en 'iedereen zit onder zijn eigen wijnstok en vijgenboom' of 'vogels zingen in de takken')
- ◇ Schrijf op de verbindingslijnen of tussen de twee lijsten in ideeën om de overgang te maken van hoe de dingen zijn naar hoe ze zouden moeten zijn. Alle ideeën, kleinschalig of wereldwijd zijn welkom, maar ze moeten wel zo praktisch mogelijk zijn. (Bijvoorbeeld 'ieder kind moet leren om groente te verbouwen' of 'auto's met elkaar delen'.
- ◇ Kijk met elkaar hoe je deze suggesties praktisch kunt maken in je eigen leven.

4. Gebed

- ◇ Lees of beluister psalm 104 nog een keer.
- ◇ Spreek korte gebeden uit om God te prijzen voor zijn schepping, benoem dieren- en plantensoorten die jullie vreugde geven. ■

What a wonderful world!

Psalm 104:24

Activiteiten voor kinderen

1. Het netwerk van biodiversiteit

Leeftijd: 7+

Doel: De verbanden tussen de verschillende soorten in een ecosysteem aangeven. Zichtbaar maken waarom meer diversiteit een ecosysteem sterker maakt.

Benodigheden:

- Systeemkaartjes/papier (één voor elk kind)
- Een bolletje touw/garen
- Een schaar
- Termen uit een van de ecosysteem netwerken (Voorbeelden staan hieronder)
- Opblaasbare of zachte bal (keuzemogelijkheid)

Hoe werkt het:

1. Maak voor ieder kind een kaartje met een term uit het ecosysteem-netwerk, en maak dat aan hun kleren vast, zodat iedereen het duidelijk kan zien.
2. Ga in een cirkel zitten en maak een rondje. Ieder kind moet zeggen wat hij/zij is. Help zo nodig mee om uit te leggen wat voor soort het is.
3. Begin met het 'roofdier' in het systeem, en geef het kind het bolletje touw. Laat het kind een soort benoemen dat het zou kunnen eten. Het kind moet het bolletje naar dat andere kind gooien, en het losse eind zelf vasthouden.
4. Laat het kind dat het bolletje touw nu heeft, het gooien naar een kind met een strookje van zijn/haar voedsel. Het moet het touw zelf vasthouden. Ga zo door tot het bolletje touw een kind bereikt dat een 'plant' is.
5. Laat het kind dat de 'plant' is het bolletje touw gooien naar een dier dat hem/haar zou kunnen eten, en dat nog niet aan het touw vastzit. Bij voorbeeld, als het hert het bolletje naar de

eikel gooid, omdat herten eikels eten, dan zou de eikel het bolletje naar de kever kunnen gooien, want kevers eten ook eikels.

6. Werk terug omhoog totdat je bij het roofdier komt, en ga dan weer naar beneden om een netwerk te maken. Je kunt zoveel paden maken als je wilt, op en neer langs de voedselketen, want veel soorten overlappen en zijn aan elkaar verbonden. Let erop dat ieder kind in ieder geval één keer aan de beurt komt.
7. Als iedereen aan elkaar verbonden is, ga dan de kring rond en praat er met elkaar over hoe ieder van de kinderen aan de anderen verbonden is. (Je hoeft niet over iedereen te praten als de tijd of de aandacht op is.)
8. Kies één of twee kinderen en knip hun touwen door, 'verwijder' ze uit het ecosysteem. Laat de kinderen zien hoe hun eigen verbindingen worden beïnvloed, wanneer iemand anders wordt weggehaald. Hiermee kun je duidelijk maken wat het effect is als er één soort binnen een systeem uitsterft. Dat heeft effect op meerdere soorten en zou er toe kunnen leiden dat een andere soort ook uitsterft. Bijvoorbeeld als een soort maar aan één voedselbron vastzit, en dat voedsel wordt weggehaald. Of als roofdieren uit het systeem verdwijnen, en er bij andere soorten overbevolking ontstaat. Het spel werkt beter wanneer je de planteneters, prooidieren en planten weghaalt. (In het spel zijn geen aaseters en 'afbrekers' opgenomen).
9. Vraag de kinderen wat ze zouden kunnen doen om

het systeem sterker te maken (inheemse planten aanplanten, dieren terugplaatsen). Knoop de touwen weer aan elkaar om herstel van het systeem zichtbaar te maken. (Het is niet nodig om heel gedetailleerd uit te leggen hoe ingewikkeld dat kan zijn.)

10. Keuzemogelijkheid: plaats een opblaasbare of zachte bal bovenop het netwerk om symbolisch aan te geven dat ecosystemen sterk kunnen zijn, zelfs als sommige touwen worden doorgeknipt, maar dat er een 'breekpunt' is, dan stort het hele netwerk in.

Terminologie:

Producent: Planten die hun eigen voedsel maken (b.v. door fotosynthese)

Consument van de 1e orde: Dier dat producenten eet

Consument van de 2e orde: Dier dat consumenten van de 1e orde eet

Consument van de 3e orde: Dier dat consumenten van de 2e orde eet

Prooi: Dier, waarop door andere dieren gejaagd wordt voor voedsel

Roofdier: Dier dat op andere dieren jaagt voor voedsel

Top roofdier: Dier waarop door geen enkel ander dier gejaagd wordt

Hiernaast staan voorbeelden van Biodiversiteit Netwerken. Maak zelf je eigen netwerk!

VOORBEELDEN

Kever, hert, eekhoorn
Bramen
Kever
Merel
Eekhoorn
Hert
Wolf

producent
consument 1e orde
consument 1e/2e orde
consument 1e orde
consument 1e orde
top roofdier

merel, hert
merel
wolf
wolf
wolf

Grasland
Gras
Wilde bloem
Bij
Konijn
Winterkoninkje
Vos

producent
producent
consument 1e orde
consument 1e orde
consument 1e/2e orde
top roofdier

winterkoninkje, konijn
konijn, bij
winterkoninkje
vos
vos

Oceaan
Fytoplankton
Zoöplankton
Haring
Zeehond
Blauwe vinvis
Orka

producent
consument 1e orde
consument 2e orde
consument 3e orde, roofdier
consument 1e orde
top roofdier

zoöplankton, blauwe vinvis
haring
zeehond, orka
orka

Oerwoud
Bananenboom
Bamboe
Aap
Luiyaard
Reuzenslang
Luipaard

producent
producent
consument 1e orde
consument 1e orde

aap, luiyaard
aap, luiyaard
reuzenslang, luipaard
reuzenslang, luipaard
roofdier
top roofdier

Andere voorbeelden:

Gras – sprinkhaan – pad – ringslang – buizerd
Aardappelschillen – worm – zanglijster – sperwer
Blad – bladluis – lieveheersbeestje – spin – muis – vos
Zeewier – larve van mug – libellenlarve – kleine vis – grote vis – reiger

2. Fantasiedieren

Leeftijd: 4+

Doel: kinderen aan het praten krijgen over de eigenschappen van dieren die hen anders en bijzonder maken. Kinderen hun eigen dier laten ontwerpen.

Benodigheden:

- Papier
- Krijtjes/viltstiften/verf (als je dapper bent)
- White board/schoolbord/flapover of laptop met beamer

Hoe werkt het:

1. Vraag de kinderen hun lievelingsdier te noemen (het hoeft geen wild dier te zijn).
2. Schrijf de naam van het dier op het bord/scherm, zodat de kinderen er later naar kunnen kijken.
3. Vraag de kinderen wat dit dier bijzonder maakt. (Heeft het vleugels? Heeft het klauwen? Heeft het een hele lange nek? Is het kleurig?) Waar gebruikt het deze kenmerken voor (vliegen, prooi vangen, voedsel bereiken, opvallen)?
4. Schrijf de kenmerken (vleugels, veren, klauwen etc.) erbij op het bord/scherm.
5. Maak een lijst van dieren en kenmerken totdat je er ongeveer 10 hebt (meer kan ook).
6. Geef de kinderen een papier en tekenspullen, en laat ze hun eigen dier bedenken en tekenen, met bijzondere kenmerken. Moedig ze aan om belachelijke combinaties te bedenken (b.v. het lichaam van een leeuw + de tentakels van een inktvis + de vleugels van een adelaar + het schild van een schildpad + een konijnenhoofd met zes ogen). Laat ze ook een naam voor hun dier bedenken!
7. Als de kinderen klaar zijn met tekenen, laat ze aan de anderen vertellen wat hun nieuwe dier is en waarom het bijzonder is.
8. Sluit af met vertellen waarom het belangrijk is dat er verschillende dieren op de aarde zijn.

3. Bosbrand

Leeftijd: 4+

Doel: het verschil leren tussen roofdieren en prooidieren, en veel rondrennen!

Benodigheden:

- ruimte om te rennen

Hoe werkt het:

1. Dit is een variant op tikkertje. Sommige kinderen zijn roofdieren (2 of 3, meer als je een hele grote groep hebt), en de meeste zijn prooidieren. Laat de kinderen verschillende dieren kiezen als prooi en roofdier, als ze die kennen.
2. Je bent zelf de afroeper. Je roept drie verschillende dingen:
 - a. Een prooinaam (b.v. konijn, duizendpoot, witvis)
 - b. Een roofdiernaam (b.v. vos, stokstaartje, tonijn)
 - c. Bosbrand!
3. Als je de prooinaam roept, mag de prooi rondrennen totdat je 'Stop!' roept. Ze proberen weg te lopen van de roofdieren. Als je de roofdiernaam roept, mogen de roofdieren rondrennen, totdat je 'Stop!' roept. Ze proberen de prooi te tikken. MAAR ze mogen NIEMAND tikken die niet aan het rennen is. Ze mogen zo dichtbij de prooi komen, dat ze er drie stappen vanaf staan, maar ze mogen de prooi NIET tikken. Als je de prooinaam roept, moeten de roofdieren stil blijven staan, en omgekeerd.
4. Als je 'Bosbrand!' roept mogen ALLE dieren rondrennen totdat je 'Stop!' roept. De prooidieren die getikt zijn door een roofdier moeten op de grond gaan zitten, en blijven zitten tot het eind van het spel.
5. De laatste 2 of 3 prooidieren die overblijven mogen in de volgende ronde de roofdieren zijn.

4. Biodiversiteitsbingo

Leeftijd: 6+

Doel: verschillende soorten in de natuur leren kennen

Benodigdheden:

- Papier/karton
- Pennen/potloden

Hoe werkt het:

1. Gebruik kant en klare Bingokaarten (5 vakjes hoog en 5 vakjes breed) of laat de kinderen hun eigen kaart tekenen.
2. Laat de kinderen verschillende soorten in de vakjes tekenen die ze buiten kunnen vinden (b.v. verschillende insecten, bloemen, bomen, vogels e.d.). Je kunt dit spel ook binnen doen op basis van een lijst planten en dieren die je samen met de kinderen opstelt. Je moet dit een beetje sturen, en proberen ze te beperken tot 15 dieren en 10 planten.
3. Als de kaarten klaar zijn, schrijf dan alle mogelijkheden (van de lijst of van de ontdekkingen buiten) op kleine stukjes papier, stop ze in een hoed, en speel bingo! Laat de kinderen de soorten aftekenen als je de namen oproept. Wie vijf op een rij heeft, of de hele kaart vol, heeft gewonnen.
4. Je kunt het aantal vakjes veranderen als je weinig tijd hebt, of als de kinderen jong zijn, b.v. 3 x 3. ■

What a wonderful world!

Psalm 104:24

Kerk met groene vingers – wat biedt A Rocha?

A Rocha is een beweging van christenen die vanuit hun geloof zorgdragen voor de schepping en zich inzetten voor natuurbehoud. Voor kerken die een bijdrage willen leveren aan natuurbehoud, biedt A Rocha deze mogelijkheden.

Ik wil me vanuit de kerken in mijn woonplaats inzetten voor natuurbehoud.

A Rocha heeft in Nederland een groeiend netwerk van lokale groepen die natuurgebieden adopteren en ervoor zorgen. Dat kan door amateurs en / of professionals! Er zijn al lokale groepen in Arnhem, Veenendaal, Zwolle, Deventer, Amersfoort, Gouda, Middelburg, Amsterdam en Assen. A Rocha ondersteunt nieuwe initiatieven met coördinatie en contacten. Meer informatie: www.arocha.nl of nederland@arocha.org.

Ik wil de tuin of de begraafplaats bij onze kerk natuurlijker maken

Er zijn - vooral in Engeland - veel kerken op dat idee gekomen. Zij beheren hun kerktuinen en begraafplaatsen ecologisch. Ze planten bijvoorbeeld voornamelijk inheemse bomen en struiken, en kiezen voor die planten die vlinders aantrekken. Inmiddels zijn er ook diverse Nederlandse initiatieven. Vraag een bekende hovenier een ontwerp te maken, of kijk op www.wildeweelde.org.

Ik wil met een groep gemeenteleden praktisch aan de slag in de natuur

Kijk of er een lokale A Rocha groep in de buurt is die natuurwerkdagen organiseert. Of doe mee aan de landelijke natuurwerkdag, ieder jaar op de eerste zaterdag van november. Door het hele land zijn er op die dag gebieden waarin vrijwilligers aan de slag gaan om de natuurwaarden te behouden. Denk aan snoeien, knotten, plaggen, het graven van paddenpoelen, enzovoorts. Meer informatie: www.arocha.nl, www.natuurwerkdag.nl.

Ik wil een natuurwandeling voor mijn kerk organiseren

Informeert bij A Rocha of er een gids beschikbaar is: nederland@arocha.org. Of klopt aan bij het plaatselijke IVN (www.ivn.nl) of de KNNV (www.knnv.nl).

Ik wil een studie-avond over geloof en zorg voor de schepping organiseren

A Rocha komt op verzoek langs voor een studie-avond in uw kerk, met prachtige beelden van de schepping, een inspirerende lezing over geloof en zorg voor de aarde en groepsgesprek / discussie. Informeert via nederland@arocha.org.

Ik wil mijn gemeente motiveren een duurzame levensstijl te ontwikkelen

Hoeveel energie gebruiken we, hoe zit het met het verschil tussen de handafwas en de vaatwasser, wat is onze ecologische voetafdruk, hoe rijden we energiezuinig in onze auto? Tips over de meest uiteenlopende facetten van ons milieuedrag zijn te vinden op: www.milieuceentraal.nl.

Ik wil dat mijn gemeente collecteert voor een groen doel

A Rocha werkt aan natuurbehoud dicht bij huis. Maar onze levensstijl heeft ook gevolgen voor mens en natuur ver weg. Via het klimaatfonds Climate Stewards herstelt A Rocha tropische bossen door boomaanplant. Geef een gift of collecteert voor A Rocha / Climate Stewards: www.arocha.nl, www.climatestewards.nl. Nieuwsbrieven en folders vraagt u aan via nederland@arocha.org. ■